

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ

Αρ. Προσφυγής 13993/20

Κωνσταντίνος ΤΣΙΠΗΡΑΣ

κατά Ελλάδα

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Τρίτο Τμήμα), που συνεδρίασε στις 14 Μαρτίου 2023 ως Επιτροπή, το οποίο συστάθηκε από τους:

Γιόνκο Γκρόζεβ (Yonko Grozev), Πρόεδρος,

Πέτερ Ρούσμα (Petter Roosma),

Ιωάννη Κτιστάκη, δικαστές,

και την Όλγα Τσερνισόβα (Olga Chernishova), Αναπληρώτρια Γραμματέα του Τμήματος,

Έχοντας υπόψη:

την προσφυγή (αρ. 13993/20) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας η οποία κατατέθηκε στο Δικαστήριο σύμφωνα με το Άρθρο 34 της Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση») την στις 21 Φεβρουαρίου 2020 από Έλληνα υπήκοο τον κ. Κωνσταντίνο Τσιπέρα («ο προσφεύγων»), ο οποίος γεννήθηκε το 1956 και διαμένει στην Αθήνα και ο οποίος εκπροσωπήθηκε από τον κο Β. Χειρδάρη, δικηγόρο Αθηνών·

την απόφαση κοινοποίησης της προσφυγής στην Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») που εκπροσωπείται από την πληρεξούσια κα Ο. Πατσοπούλου Νομική Σύμβουλο στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους ·

την απόφαση να δοθεί προτεραιότητα στην προσφυγή (Κανονισμός 41 του Κανονισμού του Δικαστηρίου) ·

τις παρατηρήσεις των μερών ·

Αφού συσκέφθηκε αποφασίζει ως ακολούθως:

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

1. Η προσφυγή αφορά την μη-εφαρμογή δικαστικής απόφασης που καθορίζει ένα πρόγραμμα ορισμένης επαφής μεταξύ του προσφεύγοντα και των δίδυμων παιδιών του που γεννήθηκαν τον Μάιο του 2010.

2. Μετά τον χωρισμό του προσφεύγοντα το 2009 με την Ε.Ι. μητέρα των παιδιών του, ο προσφεύγων και η Ε.Ι. κατέθεσαν αντίθετες προσφυγές για επιμέλεια και επικοινωνία με τα παιδιά σε εγχώρια δικαστήρια. Με την προσωρινή απόφαση 2169/2017 που εκδόθηκε τον Μάρτιο του 2017, το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών ανέθεσε την επιμέλεια προσωρινά στην Ε.Ι. και όρισε ένα πρόγραμμα προκαθορισμένης επαφής μεταξύ του προσφεύγοντα και των δίδυμων παιδιών του. Ο προσφεύγων θα έβλεπε τα παιδιά του τα απογεύματα Δευτέρας, Τετάρτης και Παρασκευής για τρεις ώρες (5 μμ έως 8 μμ), δύο σαββατοκύριακα των μήνα, μία εβδομάδα κατά την διάρκεια των διακοπών Χριστουγέννων και Πάσχα και δεκαπέντε ημέρες κατά τις θερινές διακοπές.

3. Δύο μήνες μετά αυτήν την απόφαση, τον Μάιο του 2017, ο προσφεύγων κατέθεσε νέα προσφυγή, ζητώντας ξανά την επιμέλεια των παιδιών και την αλλαγή του προγράμματος επικοινωνίας. Η προσφυγή απορρίφθηκε με την απόφαση υπ' αριθμ. 768/2017 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών το Νοέμβριο του 2017. Το εγχώριο δικαστήριο έκρινε ότι δεν είχε αποδειχθεί πως η Ε.Ι. είχε εμποδίσει την επικοινωνία του προσφεύγοντα με τα παιδιά του · αντιθέτως, είχε εξακριβωθεί ότι και οι δύο γονείς είχαν καλή σχέση με τα παιδιά τους. Αναφορικά με το αίτημα του προσφεύγοντα να βλέπει τα παιδιού του από τις 1.15μμ έως τις 4.15μμ (αντί για 5μμ έως 8μμ) ώστε οι ώρες επικοινωνίας του να μην συμπίπτουν με τις εξωσχολικές δραστηριότητες των παιδιών, το δικαστήριο έκρινε ότι δεν θα ήταν δυνατόν καθώς τα παιδιά θα έπρεπε να επιστρέψουν σπίτι από το σχολείο και να ξεκουραστούν πριν βγουν ξανά. Συμπέρανε ότι δεν υπήρξε

η σημαντική αλλαγή των περιστάσεων που να απαιτούσε μία αλλαγή της προσωρινής απόφασης που καθόριζε το πρόγραμμα επικοινωνίας.

4. Τον Φεβρουάριο του 2008 μία ακόμα προσφυγή του προσφεύγοντα με τα ίδια αιτήματα κρίθηκε μαζί με μία αντίθετη προσφυγή από την Ε.Ι. Και οι δύο προσφυγές απορρίφθηκαν με την απόφαση υπ' αριθμ. 5810/2018 που δόθηκε τον Αύγουστο του 2018 από το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών, η οποία έκρινε ότι δεν υπήρξε η σημαντική αλλαγή στις περιστάσεις ώστε να οδηγήσει σε μία αλλαγή στο πρόγραμμα επικοινωνίας και απέρριψε το αίτημα του προσφεύγοντα.

5. Τον Ιανουάριο του 2018 ο προσφεύγων υπέβαλλε καταγγελία εναντίον της Ε.Ι., ισχυριζόμενος ότι είχε ρυθμίσει ώστε οι εξωσχολικές δραστηριότητες των παιδιών να συμπίπτουν με τις ημέρες και ώρες των δικαιωμάτων του για επικοινωνία, επομένως εμποδίζοντας την επικοινωνία μεταξύ εκείνου και των παιδιών κατά παράβαση της απόφασης υπ' αριθμ. 2169/2017 του Μονομελούς Πρωτοδικείου. Με την απόφαση υπ' αριθμ. 5465/2019, η μητέρα αθώωθηκε επειδή το αδίκημα δεν είχε αποδειχθεί (*«αθώωση λόγω αμφιβολιών»*). Συγκεκριμένα, Το εγχώριο δικαστήριο έκρινε ότι οι εξωσχολικές δραστηριότητες των παιδιών είχαν συμφωνηθεί από τους γονείς πριν την έκδοση της απόφασης καθορίζοντας το πρόγραμμα επικοινωνίας με τον προσφεύγοντα. Επιπρόσθετα, ο προσφεύγων είχε παραπονηθεί για έλλειψη επικοινωνίας σε τέσσερες διαφορετικές ημερομηνίες μεταξύ Νοεμβρίου 2017 και Ιανουαρίου 2018, τρεις Δευτέρες και μία Τετάρτη · κατά την διάρκεια αυτής της περιόδου, υπήρξαν πολλές άλλες ημερομηνίες όπου είχε το δικαίωμα να δει τα παιδιά του σύμφωνα με την απόφαση 2169/2017, συμπεριλαμβανομένου κατά τις διάρκειας των διακοπών Χριστουγέννων, για τις οποίες δεν είχε γίνει καμία καταγγελία. Η εναγόμενη επομένως αθώωθηκε. Ο προσφεύγων ζήτησε από τον Εισαγγελέα να υποβάλλει έφεση · το αίτημα αυτό απορρίφθηκε επειδή ο εισαγγελέας έκρινε ότι το σκεπτικό του δικαστηρίου ήταν κατάλληλο.

6. Μία δεύτερη καταγγελία έγινε από τον προσφεύγοντα με τους ίδιους λόγους σε σχέση με διάφορες ημερομηνίες μεταξύ Μαρτίου και Ιουλίου 2017 η οποία εκδικάστηκε τον Φεβρουάριο του 2020. Το εγχώριο δικαστήριο αθώωσε την Ε.Ι. με την απόφαση 1236/20. Έκρινε ότι δεν είχε διαπράξει το αδίκημα μη-συμμόρφωσης με δικαστική απόφαση, καθώς κατά τις ημερομηνίες που αναφέρθηκαν από τον πατέρα στην έγκλησή του τα παιδιά παρακολουθούσαν εξωσχολικές δραστηριότητες για τις οποίες είχε ενημερωθεί ο προσφεύγων και στις οποίες μπορούσε να τα είχε συνοδεύσει. Ο προσφεύγων σε κάθε περίπτωση διέμενε στον όροφο πάνω από τα παιδιά του και είχε

παραδεχθεί ότι τα συναντούσε τακτικά. Επομένως δεν είχε αποδειχθεί ότι η Ε.Ι. είχε σκοπίμως παραβιάσει την απόφαση που εκχωρούσε στον προσφεύγοντα δικαιώματα επικοινωνίας.

7. Με την απόφαση υπ' αριθμ. 4496/2021 της 19^{ης} Απριλίου 2021 του Εφετείου Αθηνών, η επιμέλεια των παιδιών εκχωρήθηκε οριστικά στην μητέρα. Ο προσφεύγων αιτήθηκε μεταξύ άλλων να συναντά τα παιδιά του είτε μεταξύ 1.30μμ έως 4.30μμ, όταν δεν θα είχαν καμία εξωσχολική δραστηριότητα, είτε από τις 5μμ έως τις 8μμ αλλά υπό τον όρο ότι δεν θα παρακολουθούσαν καμία εξωσχολική δραστηριότητα κατά τις ημέρες επικοινωνίας. Το εγχώριο δικαστήριο αποφάσισε το δεύτερο χρονοδιάγραμμα που προτάθηκε, παραβλέποντας τις δραστηριότητες των παιδιών, τις οποίες θεώρησε ότι δεν είχαν προγραμματιστεί προκειμένου να αποξενωθεί ο προσφεύγων από τα παιδιά του. Έκρινε επίσης ότι ο προσφεύγων θα μπορούσε να συνοδεύσει τα παιδιά στις δραστηριότητες για να ενδυναμώσει τον συναισθηματικό δεσμό και επίσης να ενθαρρύνει την προσωπική τους ανάπτυξη. Ο προσφεύγων υπέβαλε έφεση κατά της απόφασης και η έφεσή του φαίνεται ότι εκκρεμεί ακόμα.

8. Ο προσφεύγων κατήγγειλε ενώπιον του Δικαστηρίου ότι οι αρχές δεν τον βοήθησαν αποτελεσματικά στις προσπάθειές του να δει τα παιδιά του, παρά τις καταγγελίες του εναντίον της Ε.Ι., σε παραβίαση των θετικών υποχρεώσεών τους σύμφωνα με το Άρθρο 8 της Σύμβασης.

Η ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

9. Το Δικαστήριο σημειώνει την πρωταρχική ένσταση της Κυβέρνησης ότι η προσφυγή έχει πρόωρο χαρακτήρα. Θεωρεί ωστόσο ότι δεν είναι απαραίτητο να την εξετάσει καθώς η προσφυγή είναι σε κάθε περίπτωση απαράδεκτη για τους ακόλουθους λόγους.

10. Οι σχετικές αρχές αναφορικά με την θετική υποχρέωση του Κράτους σύμφωνα με το Άρθρο 8 της Σύμβασης σε περιπτώσεις αναφορικά με την εφαρμογή των δικαιωμάτων επικοινωνίας συνοψίζονται στην υπόθεση του *K.B. και Λοιπών κατά Κροατίας* (αρ. 36216/13, παρ. 142-44, 14 Μαρτίου 2017). Το καθήκον του Δικαστηρίου συνίσταται στο να εξετάσει εάν οι εγχώριες αρχές έλαβαν όλα τα απαραίτητα μέτρα που θα μπορούσαν εύλογα να απαιτηθούν στις συγκεκριμένες περιστάσεις για να διευκολύνουν την επικοινωνία μεταξύ του προσφεύγοντα και του παιδιού του και ιδιαίτερα έχοντας υπόψη το συμφέρον του παιδιού ως πρωταρχικό μέλημα.

11. Το Δικαστήριο θα καθορίζει αρχικά τον σκοπό να εξετάσει της παρούσα προσφυγή. Σημειώνει ότι η έγκληση του προσφεύγοντα αναφέρεται κυρίως στις ποινικές διαδικασίες για την φερόμενη παραβίαση της απόφασης υπ' αριθμ. 2169/2017 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών και της αθώωσης της Ε.Ι. στην εν λόγω διαδικασία, την οποία εκείνος αντιλήφθηκε ως άρνηση των εγχώριων αρχών να τον διευκολύνουν στην εφαρμογή της ανωτέρω αναφερόμενης απόφασης. Καμία άλλη ενέργεια μέσω της οποίας ο προσφεύγων προσπάθησε να εφαρμόσει αυτή την απόφαση δεν τέθηκε υπόψη του Δικαστηρίου, παρόλο που προέβαλε παρόμοια επιχειρήματα σε όλες τις επόμενες διαδικασίες αναφορικά με την επιμέλεια και την επικοινωνία. Το Δικαστήριο δεν θα σχολιάσει τη δυσaréσκεια του προσφεύγοντα που προέρχεται από την απόφαση υπ' αριθμ. 4496/2021 η οποία παραχωρεί την επιμέλεια στην Ε.Ι. καθώς οι διαδικασίες αυτές εκκρεμούν ακόμα ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και δεν είναι το αντικείμενο της παρούσας προσφυγής (δείτε παράγραφο 7 ανωτέρω). Τέλος, το Δικαστήριο σημειώνει ότι παρόλο που ο προσφεύγων αναφέρεται στο έντυπο της προσφυγής του σε άλλες ποινικές καταγγελίες που είχε κάνει εναντίον της Ε.Ι., δεν έχει προσκομίσει πρόσθετες πληροφορίες αναφορικά με εκείνες τις διαδικασίες που φαίνεται ότι ακόμα εκκρεμούν στα εθνικά δικαστήρια. Το δικαστήριο θα περιορίσει επομένως την εξέτασή του στις ποινικές καταγγελίες που καθορίστηκαν στις αποφάσεις υπ' αριθμ. 5465/19 και 1236/20 που αθώνουν την μητέρα για παραβίαση των καθορισμένων αποφάσεων επικοινωνίας (δείτε παραγράφους 5 και 6 ανωτέρω).

12. Το Δικαστήριο παρατηρεί στην συσχέτιση αυτή ότι ο προσφεύγων υπέβαλε δύο ποινικές καταγγελίες για παράβαση του καθορισμένου προγράμματος επικοινωνίας που καθορίστηκε από την ανωτέρω-αναφερόμενη απόφαση υπ' αριθμ. 2169/2017. Και τα δύο δικαστήρια εξέτασαν τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντα για παρακώλυση των δικαιωμάτων του για επικοινωνία (δείτε παραγράφους 5 και 6 ανωτέρω). Ιδιαίτερα, τα εγχώρια δικαστήρια έκαναν μία ενδελεχή αξιολόγηση της κατάστασης μεταξύ του προσφεύγοντα και των παιδιών του και συμπέραναν ότι η Ε.Κ. δεν είχε προσπαθήσει να εμποδίσει την επικοινωνία τους και ότι δεν υπήρξε μεταξύ τους καμία αποξένωση. Αντιθέτως, το Δικαστήριο σημειώνει ότι στην κατάθεσή του ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων ο προσφεύγων επιβεβαίωσε ότι εκείνος και τα παιδιά έκαναν διάφορες δραστηριότητες μαζί και ότι μερικές φορές βλέπονταν τα πρωϊνά πριν το σχολείο, δηλαδή, εκτός των ωρών επικοινωνίας που καθορίστηκαν από την απόφαση υπ' αριθμ. 2169/2017. Όπως σημείωσαν τα εγχώρια δικαστήρια, το γεγονός ότι τα παιδιά

συμμετείχαν σε διάφορες δραστηριότητες μετά το σχολείο δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι είχε σκοπό την αποξένωση του προσφεύγοντα με τα παιδιά του, ούτε φαίνεται ότι αυτές οι δραστηριότητες πραγματοποιούνταν σε τέτοιο εύρος που οι σχέσεις μεταξύ του προσφεύγοντα και των παιδιών του να περιοριζόταν σημαντικά. Η άρνηση του εισαγγελέα να υποβάλει έφεση κατά της απόφασης υπ' αριθμ. 5465/2019 ήταν εντός της διακριτικής ευχέρειας του εισαγγελέα (σύγκριση με *Γκόρου κατά Ελλάδας* (αρ.2) [Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης], αρ. 12686/03, παρ. 42, 20 Μαρτίου 2009).

13. Οι ίδιοι λόγοι ισχύουν και για τις αστικές διαδικασίες που ακολούθησαν την απόφαση υπ' αριθμ. 2169/2017 σχετικά με τα δύο αιτήματα από τον προσφεύγοντα για επανεξέταση του προγράμματος επικοινωνίας (δείτε παραγράφους 3 και 4 ανωτέρω). Και τα δύο δικαστήρια εξέτασαν τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντα και τους απέρριψαν με αιτιολογημένη απόφαση σε κατ' αντιμωλία διαδικασία στην οποία ο προσφεύγων συμμετείχε ενεργά. Το γεγονός ότι οι εγχώριες αρχές αφού ανέλαβαν την εξέτασή τους, έφθασαν σε συμπεράσματα που ήταν αρνητικά για τον προσφεύγοντα, αυτό δεν ενδεικτικό ανεπάρκειας του συστήματος, δεδομένου ότι η εξέτασή τους φαίνεται να ήταν ενδελεχής και εκτενής.

14. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι η υποχρέωση του Κράτους να λάβει θετικά μέτρα για να διευκολύνει την επικοινωνία δεν είναι μία υποχρέωση ως προς τα αποτελέσματα που θα επιτευχθούν αλλά ως προς τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν (δείτε *Raileanu κατά Ρουμανίας* (απόφ.), αρ. 67304/12, παρ.42, 2 Ιουνίου 2015, με περαιτέρω παραπομπές) και συμπεραίνει ότι οι εθνικές αρχές έχουν λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την διευκόλυνση της άσκησης των δικαιωμάτων επικοινωνίας που θα μπορούσε κάποιος να περιμένει από το κράτος, δεδομένων των ειδικών περιστάσεων της υπόθεσης.

15. Επομένως, λαμβάνοντας υπόψη όλο το υλικό στην κατοχή του και στον βαθμό που τα ζητήματα τα οποία καταγγέλθηκαν εμπίπτουν στην αρμοδιότητά του, το Δικαστήριο κρίνει ότι δεν αποκαλύπτουν την παρουσία παραβίασης των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που καθορίζονται στην Σύμβαση ή τα Πρωτόκολλα αυτής.

16. Κατόπιν αυτών η προσφυγή είναι προφανώς αβάσιμη και πρέπει να απορριφθεί σύμφωνα με το Άρθρο 35 παρ.3 εδάφιο α' και 4 της Σύμβασης.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο ομόφωνα,

Κηρύσσει την προσφυγή απαράδεκτη.

Συντάχθηκε στα Αγγλικά και κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 6 Απριλίου 2023.

ΕΠΙΣΗΜΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Μοναδικός Σειριακός Αριθμός: 2o30lj5B1w_c_TFyMm0EiQ

(χειρόγραφη υπογραφή)

Όλγα Τσερνισόβα

(Olga Chernishova)

Αναπληρώτρια Γραμματέας

(χειρόγραφη υπογραφή)

Γιόνκο Γκρόζεβ

(Yonko Grozev)

Πρόεδρος

Σύνολο σελίδων στα Αγγλικά: 5

Σύνολο σελίδων μετάφρασης: 7

Επίσημη μετάφραση στα Ελληνικά ως προς την πιστή και ακριβή απόδοση του περιεχομένου χωρίς μεταβολές από τα Αγγλικά.

Αθήνα, 27/06/2023. Ελένη Λιάκουρα

Πιστοποιημένη Μεταφράστρια Υπουργείου Εξωτερικών, Αρ. Μητρώου 074